

SÍŤOVÝ ZDROJ

202 - 4R

1. Navrhňte síťový zdroj s můstkovým usměrňovačem, je-li dáno:
  - ss výstupní napětí zdroje $U_0 = 12 \text{ V}$, při zatěžovacím proudu $I_0 = 0,1 \text{ A}$
  - činitel zvlnění $\varphi_{ZV} = 5 \%$, usměrňovací diody **KY 130/80**
2. Sestavte navržený zdroj a změřte U_0 a φ_{ZVm} při zadaném I_0 .
3. Ke zdroji navrhňte vyhlazovací filtr RC, je-li požadováno:
  - ss výstupní napětí za filtrem $U_0' = 10 \text{ V}$ a při stejném zatěžovacím proudu I_0 se zmenšilo zvlnění za filtrem na cca $\varphi_{ZV}' = 1\%$.
4. Sestavte navržený vyhlazovací filtr a měřením ověřte U_{0m}' a φ'_{ZVm} .
5. pozn.: V příloze uveďte použité nomogramy a vyznačte v nich odečet

16

MOŘKOVSKÝ TOMÁŠ

M4

2

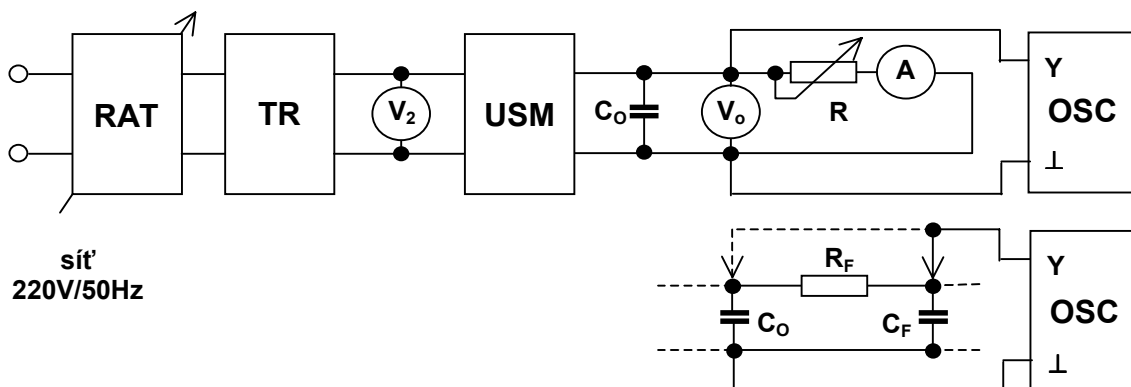
2000 - 2001

8. 12. 2000

5. 1. 2000

7

SCHÉMA

Obr.: Schéma zapojení síťového zdroje (bez a s filtrací)

Pozn.:

- RAT: regulační autotransfornátor (BM 208)
- TR: síťový transformátor
- usměrňovač s filtrem realizujte pájením na desce plošných spojů

POUŽITÉ PŘÍSTROJE

OZN.	PŘÍSTROJ	TYP	EVID. Č.	POZNÁMKA
OSC	Analog. osciloskop	Tesla BM556	- 31 -	---
RAT	reg. autotransf.	Tesla BM208	- 14 -	---
TR	síť. transformátor	DHM	163 / EM	---
V ₂	Dig. multimetr – V	M 3850	66-5/389	$\delta_V = \pm 0,8 \% + 3 \text{ dgt}$
V _O	Dig. multimetr – V	M 3660 D	DMM 294	$\delta_V = \pm 0,3 \% + 1 \text{ dgt}$
A	Dig. multimetr – A	VC 200	OTE 2 733	$\delta_A = \pm 1 \% + 2 \text{ dgt}$
USM	Lab. přípravek	České výroby	KY 130/80	usměrňovač 4 ks D
R	Odporová dekáda	České výroby	OTE 221	mΩ – kΩ
C ₀ , C _F	filtr. kondenzátory	Tesla	---	elektrolyt
R _F	filtr. odpor	208 / 10	---	---

POSTUP MĚŘENÍ

1. **Návrh zdroje:** postupujeme pomocí odečtů z nomogramů

- výpočet zatěžovacího odporu R_Z
- odhad R_f / R_Z (pro naše měření cca 2% - průměru drátů v TR)
- odečet z nomogramu č. 1 $\omega R_Z C_O$, výpočet C_O , volba C_O z řady
- odečet z nomogramu č. 2 U_O / U_{2max} , výpočet U_{2max}
- kontrola usměrňovacích diod **KY 130 / 80** (oba směry) a kondenzátorů
- výpočet efektivní hodnoty sekundárního napětí transformátoru:

$$U_2 = \frac{U_{2max}}{\sqrt{2}} [V]$$

2. **sestavení zdroje:** RAT nastavíme na vyp. U_2 , případně doladíme, aby U_O bylo stejné jako v zadání, při zadaném odběru proudu I_O .

- osciloskopem změřeno U_{ZV} (1/2 rozkmitu) a vyp. $U_{ZV1} \cong 0,75 \cdot U_{ZV} [V]$
- potom jsme vypočetli činitele zvlnění φ_{ZV} :

$$\varphi_{ZV} = \frac{U_{ZV1} \cdot 100}{U_O} [\%]$$

3. **návrh RC filtru:**

- výpočet odporu filtru R_F :

$$R_F = \frac{U_O - U'_O}{I_O} [\Omega]$$

- výpočet činitele filtrace (vyhlazení) φ_V :

$$\varphi_V = \frac{\varphi_{ZV}}{\varphi'_{ZV}} [-]$$

- výpočet kondenzátoru filtru C_F (vzorec odvodíme z činitele filtrace):

$$\varphi_V = n \cdot \omega \cdot R_F \cdot C_F \Rightarrow C_F = \frac{\varphi_V}{n \cdot \omega \cdot R_F} [F]$$

($n = 2$ ... dvoucestný usměrňovač, $\omega = 2 \cdot \pi \cdot f$, $f = 50$ Hz)

4. sestavení a změřený filtru: a změřený a kontrola U'_O a φ'_{ZV} (výpočet jako u φ_{ZV} , dosazujeme však U'_O)

$$\varphi_{ZV} = \frac{U'_{ZV1} \cdot 100}{U'_O} [\%]$$

5. zhodnocení vlastního měření a odhady chyb

TABULKY

TAB. 1 Zadané, vypočtené, změřené hodnoty veličin a parametrů.

součástka veličina	zadáno	vypočteno	změřeno
f [Hz]	50	-	-
U_{2max} [V]	-	15	-
U_2 [V]	-	10,61	10,4
U_O [V]	12	-	11,8
I_O [mA]	100	-	84,5
φ_{ZV} [%]	5	6,356	-
U'_O [V] – filtr	10	-	10
φ'_{ZV} [%] – filtr	1	1,061	0,75
R_Z [Ω]	-	120	120
R_f / R_Z [%]	-	2 % (odhad)	-
$\omega R_Z C_O$ [$s^{-1} \Omega F$]	-	-	13 (z nm.1)
C_O [μF]	-	344,835	328
U_O / U_{2max} [-]	-	-	0,8 (z nm.2)
U_{ZV} [V]	-	-	0,9
U_{ZV1} [V]	-	0,675	-
U_{ZV} [V]	-	-	0,1
U_{ZV1} [V]	-	0,075	-
R_F [Ω]	-	20	20,5
φ_v [-]	-	5,556	-
C_F [μF]	-	397,887	480

Pozn k TAB1:

pořadí hodnot: důležité hodnoty - výsledky, odečty z nm., ostatní

TAB. 2 Kontrola diod a kondenzátorů.

součástka	hodnota součástky	hodnota požadovaná	vhodná
Diody KY 130/80	$U_{RM} = 100 \text{ V}$	$U_{RM} > 15 \text{ V}$	Ano
	$I_{FAV} = 300 \text{ mA}$	$I_{FAV} > 50 \text{ mA}$	Ano
Kond. C₀, C_F	$U_{PROV} = 25 \text{ V}$	$U_{PROV} > 15 \text{ V}$	Ano

PŘÍKLAD VÝPOČTUa) **Návrh zdroje**Zatěžovací odpor R_z :

$$R_z = \frac{U_0}{I_0} = \frac{12}{0,1} = \underline{\underline{120 \Omega}}$$

Kondenzátor C_0 :

$$C_0 = \frac{13}{2 \cdot \pi \cdot f \cdot R_z} = \frac{13}{2 \cdot \pi \cdot 50 \cdot 120} = \underline{\underline{345 \mu F}}$$

Max. a efekt. hodnota napětí $U_{2\max}$ a U_2 :

$$U_{2\max} = \frac{U_0}{0,8} = \frac{12}{0,8} = \underline{\underline{15 \text{ V}}} \quad U_2 = \frac{U_{2\max}}{\sqrt{2}} = \frac{15}{\sqrt{2}} = \underline{\underline{10,61 \text{ V}}}$$

b) **Sestavení zdroje**1. harmonické napětí U_{ZV1} (ze změřeného U_{ZV}) :

$$U_{ZV1} \cong 0,75 \cdot U_{ZV} = 0,75 \cdot 0,9 = \underline{\underline{0,675 \text{ V}}}$$

Činitel zvlnění φ_{ZV} :

$$\varphi_{ZV} = \frac{U_{ZV} \cdot 100}{U_{0(\text{změřené})}} = \frac{0,675 \cdot 100}{11,8} = \underline{\underline{5,72 \%}}$$

c) **Návrh RC filtru**

Odpor filtru R_F :

$$R_F = \frac{U_0 - U'_0}{I_0} = \frac{12 - 10}{0,1} = \underline{\underline{20 \Omega}}$$

Činitel filtrace (vyhlazení) φ_V :

$$\varphi_V = \frac{\varphi_{ZV}}{\varphi'_{ZV}} = \frac{5}{0,9} = \underline{\underline{5,556}}$$

Kondenzátor filtru C_F (vzorec odvodíme z činitele filtrace) :

$$\varphi_V = n \cdot \omega \cdot R_F \cdot C_F \Rightarrow C_F = \frac{\varphi_V}{n \cdot \omega \cdot R_F} = \frac{5,556}{2 \cdot \pi \cdot 50 \cdot 20} = \underline{\underline{442 \mu F}}$$

d) **Sestavení a změření filtru**

Činitel zvlnění φ_{ZV} :

$$\varphi'_{ZV} = \frac{U'_{ZV} \cdot 100}{U'_0} = \frac{0,075 \cdot 100}{10} = \underline{\underline{0,75 \%}}$$

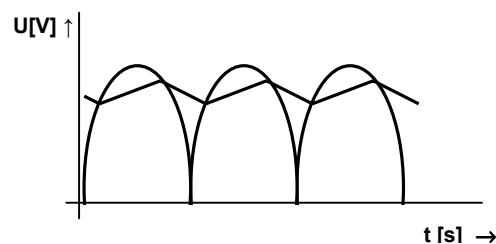
GRAFY

Nomogram č. 1 – pro návrh zdroje ..... viz list č.6

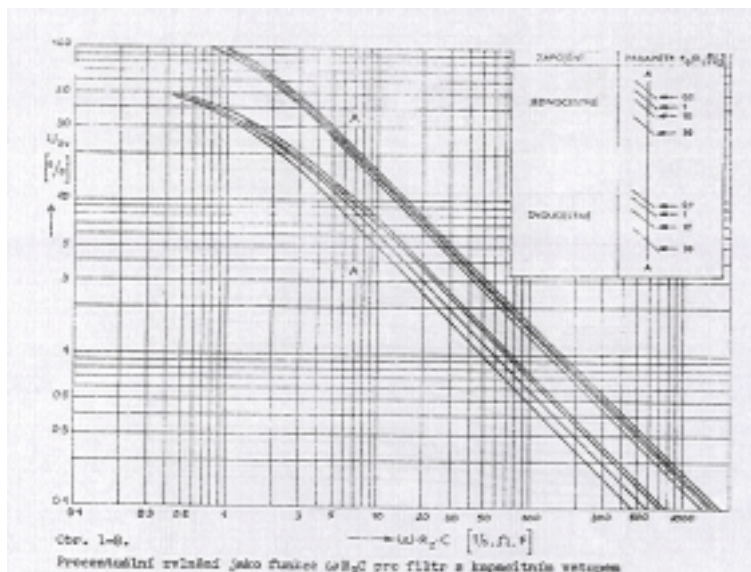
Nomogram č. 2 – pro určení výstupního napětí na kondenzátoru ..... viz list č.6

Náčrt obrazovky osciloskopu (A: U_2 , B: U_0) ..... viz níže

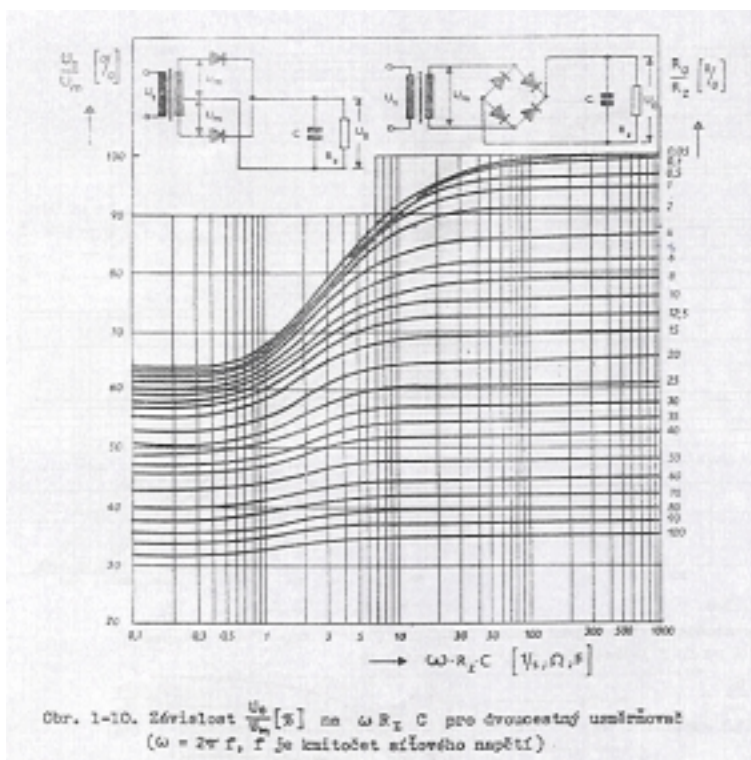
Osciloskop (A: U_2 , B: U_0)

Nomogram č. 1

Nomogram č. 2

ZÁVĚR

Chyby měření

Chyby voltmetrů V_2 , V_0 a ampérmetru A jsou max. 1-2 %, což jsou vzhledem k odečítání hodnot z osciloskopu a z nomogramů zanedbatelné chyby. U osciloskopu bych chybu odhadl tak na 5 %, stejně tak i odečty. Výpočet 1. harmonické nám vše také podstatně zkresluje. Celkovou chybu odhaduji i více než 10 %.

Zhodnocení

1. Změřené napětí U'_0 se od zadaného příliš neliší. Rozdíl 0,2 V je v toleranci. Bez další stabilizace je tato hodnota celkem solidní, vezmeme-li v úvahu také kolísání napětí v síti.
2. Činitel zvlnění nám vyšel asi tříčtvrtinový oproti zadání, což lze považovat za velice dobrý výsledek.